

Nr 302.

Av herr **Nylander**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omläggning av automobilbesiktningstväsendet m. m.

Till årets riksdag har framlagts Kungl. Maj:ts proposition nr 30 angående viss omläggning av automobilbesiktningstväsendet.

En av huvudpunkterna i detta omläggingsförslag är den anordning genom vilken från besiktningstväsendet skall kunna till statsverket inlevereras ett överskott av — enligt departementschefens antaganden — icke mindre än 390,000 kronor. Detta överskott åstadkommes dels genom minskning av antalet besiktningsmän från 85 under år 1936 ned till 59 i den föreslagna nya organisationen, dels genom en kraftig beskärning av besiktningsmännens behållna inkomstandelar. Denna beskärning synes vara så avsevärd, att det kan vara tvivelaktigt, huruvida de föreslagna inkomstandelarna utgöra skälig lön för det av besiktningsmännen utförda arbetet. Det förefaller som om besiktningsmännen i allt för hög grad komma att tjänstgöra såsom inkassereare för statsverkets räkning av en ny beskattning på landets motormän. Av den beräknade totala uppbörden 1,090,000 kronor antagas icke mindre än 467,000 kronor eller 46 procent bliva inlevererade till statsverket, medförande en nettobehållning för staten av 390,000 kronor.

Vad den behållna andelen av *besiktningsmännens* arvoden beträffar, synes den av departementschefen föreslagna beskärningen vara så hård, att den icke längre överensstämmer med skälig rättvisa. Medan i F- och G-ort en besiktningsman, som utfört förrättningar för 7,000 kronor, får behålla hela detta belopp, får den, som i samma slags ort utfört förrättningar för 21,000 kronor, endast behålla $7,000 + 2,500 + 2,250 = 11,750$ kronor, vilket betyder, att den sistnämnde för 200 procent mer arbete endast får 68 procent löneökning. Missförhållandet kan också uttryckas så, att medan den förstnämnde får behålla full betalning, t. ex. 10 kronor för en körkortsprövning, får den sistnämnde endast behålla 5 kronor 60 öre för samma utförda prövning. Samtidigt måste tagas i betraktande, att den sistnämnde tjänstemannen av sin behållna andel får bestrida även alla de kostnader, som belöpa sig på den inlevererade andelen.

Det bör i samband härmed påpekas, att den ursprungliga avsikten med inlevereringen till statsverket från de större distrikten var den att kunna åstadkomma en viss utjämning mellan de större och mindre distrikten, varvid de mindre distrikten hade att räkna med en så att säga säker inkomst genom arvodet för flygande besiktningar, fordonsinspektion och körskoletillsyn. Nu däremot föreslås, att inleveranserna skola användas för avlönan-

det av en helt annan tjänstemannakår. Det synes anmärkningsvärt att över huvud taget en sådan tanke framkommit. Om det gällde en annan kår, exempelvis provinsialläkarekåren, skulle var och en utan tvekan finna förslaget absurt. Ingen skulle begära, att provinsialläkarna skulle inleverera intjänade arvoden i progressivt stigande skala för att staten med sålunda influtna medel skulle bestrida en del av viss hälsovård i landet.

Besiktningmännens omkostnader. Av de sakkunnigas utredning framgår, att enligt infortrade uppgifter besiktningmännens omkostnader under 1934 uppgått till i *medeltal* 3,000 kronor eller för alla 86 besiktningmännen cirka 260,000 kronor. Då totala uppbörden samma år uppgick till 1,130,612 kronor, hava omkostnaderna uppgått till i *medeltal* 23 procent. I dessa omkostnader ingår hållandet av egen bil, som för närvarande hålles av 80 av de 86 besiktningmännen. Departementschefen har i motsats till de sakkunniga ansett onödigt att besiktningmännen hålla bil, då han förmenar att en gång förvärvad vana vid bilkörning bibehålles genom själva besiktningens arbetet. Häremot bör framhållas, att besiktningssmannen visserligen under sitt arbete får köra ett stort antal bilar av olika fabrikat, men är det härvid endast frågan om helt korta turer i besiktninglokalens närmaste omgivning och ofta med helt nya fordon, som endast få köras med begränsad hastighet. Genom dessa förrättningar kan emellertid icke bibehållas sådan skicklighet och vana vid bilkörning under olika väderleks-, väglags- och trafikförhållanden eller under krävande omständigheter i övrigt, att besiktningssmannen alltjämt för allmänheten framstår såsom omdömesgill och sakkunnig. Det torde fördenskull böra uppställas såsom ett bestämt önskemål att besiktningmännen även framdeles hålla egna bilar.

Departementschefens förslag att nedräkna omkostnadsprocenten från 23 till 10 måste med hänsyn till ovanstående framstå såsom grundat på felaktiga antaganden, och böra reglerna för inleveransen till statsverket korrigeras i förhållande härtill.

Besiktningmännens löneförmåner vid ledighet. De sakkunniga tala om, att besiktningssman äger årligen åtnjuta semester under en månad. En närmare granskning av lönevillkoren ger emellertid vid handen, att denna ledighet ingalunda kan betecknas såsom »semester» i den mening, som enligt gängse bruk tillägges densamma. Medan semester i vanlig mening betyder att vederbörande åtnjuter ledighet med bibehållen avlöning, innebär de sakkunnigas förslag, dels att inkomsterna under ledighetstiden skola inräknas i besiktningssmannens totala uppbörd vid beräkningen av hans inleveringskyldighet, dels att han under ledigheten får inkomsterna väsentligt beskurna med hälften respektive $\frac{2}{3}$, beroende på om tjänstelokal etc. tillhandahålles vikarien eller icke. Såsom skäl för dessa hårda bestämmelser vid besiktningssmans ledighet angiva de sakkunniga att på något håll det förhållandet förevarit, att den ordinarie besiktningssmannen i förväg ackorderat med den tilltänkte vikarien angående löneförmånerna. Uppenbart är emellertid, att varje besiktningssman, som tillhandahåller kontorslokaler, skrivbiträde och alla utensilier för sin vikarie, i förväg måste med denne träffa en ekonomisk

uppgörelse med olika grunder allt efter de olika kontorskostnadernas varierande storlek. Om vid dessa uppgörelser i något fall missförhållande förefunnits, hade väl rättelse lätt nog kunnat ske, utan att fördenskull hela vikariatsystemet behöver omläggas och besiktningsmännen berövas den semester, som dock numera i allt större utsträckning åtnjutes av så gott som all anställd personal från den högste till den lägste.

Det är även anmärkningsvärt, att de sakkunniga icke framhålla något som helst skäl för sitt tillstyrkande av det av statsrevisorerna år 1934 utan någon utredning framkastade förslaget att vid beräkning av besiktningsmans behållna andel sammanföra samtliga förrättningsavgifter på stationsorten. För andra statens tjänstemän föreligger icke något sådant förhållande, utan få de vid ledighet, exempelvis för offentligt uppdrags fullgörande, behålla sin lön oavkortad eller med högst oväsentliga avdrag. Om ledigheten för andra statens tjänstemän skulle bedömas i analogi med det nu framlagda förslaget, skulle det innebära att den sammanlagda inkomsten för den ordinarie befattningshavaren och hans vikarie för år räknat icke finge överstiga den ordinarie innehavarens lön. Tvärtom uppgå statens kostnader för de ordinarie tjänstemännens vikarier till högst avsevärda belopp. Sålunda kan omnämnas, att en folkskollärare i F-ort med en lön per år räknat av 6,650 kronor under riksdagstiden, som beräknas utgöra 21 veckor, får vidkännas ett avdrag på grundlön samt för bostads- och bränsleersättning med tillsammans endast 829 kronor 18 öre. När staten för de ordinarie befattningshavarna tillämpar för dem så förmånliga ledighetsvillkor, förefunnes uppenbarligen all anledning att för besiktningsmännen, som äro förordnade på kortare tid och helt beroende av inflytande förrättningsavgifter, tillämpa minst lika förmånliga ledighetsvillkor.

De sakkunnigas förslag, att en definitiv avräkning med vikarie skulle ske först efter årets slut, kommer även att medföra onödiga besvärligheter, särskilt om vikarien till äventyrs skulle bliva återbetalningsskyldig. Om en besiktningsman under året dör och tjänsten därefter upprätthålles med vikarie till dess att under samma år ny besiktningsman blir tillsatt, medför avräkningsförfarandet åtskilliga besvärligheter. Så t. ex. kan icke ens bouppteckning efter den avlidne besiktningsmannen förrättas förrän efter årets slut avräkning ägt rum. Det i propositionen framlagda förslaget angående besiktningsmännens löneförmåner vid ledighet äro i själva verket så oförmånliga, att besiktningsmännen knappast kunna åtnjuta den omskrivna »semester» och måste i det längsta söka undvika att begära tjänstledighet för sjukdom. Att åtaga sig offentligt uppdrag synes framdeles vara helt omöjligt för en besiktningsman. En omarbetning av förslagets bestämmelser beträffande vikariatavvodenas beräkning framstår såsom erforderlig.

Besiktningsmännens pensionsavgifter. Vid bedömandet av besiktningsmännens löneförmåner bör även beaktas, att de själva måste helt och hållet ordna för egen pension och familjepension. De sakkunniga ange att självpensionering under 30 tjänsteår, åsyftande en årlig pension av 5,000 kronor efter fyllda 65 år, drager en årlig kostnad av omkring 940 kronor. Ehuru

denna kostnad ligger i underkant, i det att kostnaderna för familjepension icke medräknats, har vid departementschefens beräkningar hänsyn icke tagits till denna för besiktningsmännen oerhört viktiga angelägenhet. En ökning av besiktningsmännens behållna andelar med mot pensionskostnaderna svarande belopp synes utomordentligt väl motiverad.

Besiktningsmannakårens rekrytering. Enligt de sakkunnigas förslag skulle besiktningsmännens ekonomiska ställning och villkor i övrigt bliva beskurna på ett sätt, som ger anledning till den farhågan, att nyrekryteringen av besiktningsmannakåren icke framdeles kan ske med bibehållande av nödvändiga fordringar på teknisk utbildning och allmänbildning. Sedan departementschefen i sitt förslag ytterligare väsentligt beskurit de behållna andelarna av arbetsinkomsten, framstår denna farhåga ännu tydligare. Kompetensfordringarna för besiktningsmännen synas snarare böra ökas än minskas. I detta syfte bör besiktningsmännens ekonomiska ställning göras avsevärt starkare än vad departementschefen och de sakkunniga föreslagit.

Tidpunkten för den nya organisationens ikraftträdande. Enligt propositionen skall den föreslagna nya organisationen träda i kraft från och med den 1 juli 1937. Detta innebär stora svårigheter för besiktningsmännen, såväl de nuvarande som de nyförordnade, vid ordnandet av mottagningslokaler. Vare sig dessa lokaler äro ordnade i samband med en bostadsvåning, vars storlek beräknats med hänsyn härtill, eller i särskilt förhyrda lokaler, uppstå oväntade extra utgifter om övergången till den nya organisationen sker vid en tid på året, som icke sammanfaller med allmän fardag. Det vore förden skull önskvärt att övergången sker den 1 oktober 1937 och att övergångsbestämmelserna omarbetas i enlighet härmed.

Besiktningsmyndigheternas slopande. Departementschefen föreslår indragning av de nuvarande besiktningsmyndigheterna med hänvisning till att den i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nyinrättade chefsmyndigheten kommer att göra besiktningsmyndigheterna obehövlige. Även om detta i viss mån äger sin riktighet, kvarstår i alla händelser såsom ett starkt krav, att där flera besiktningsmän finnas i en och samma stad dessa sammanföras till ett gemensamt kontor. Härigenom uppstår en betydlig lättnad för allmänheten vid dess anlitande av besiktningsman; arbetet och provningarna bli mera enhetliga och fordringarna likartade; arbetsuppgifterna kunna jämnare fördelas, och det undvikes att den ene besiktningsmannen mer eller mindre omedvetet spelas ut mot den andre.

Den föreslagna indragningen av besiktningsmyndigheterna synes förden skull icke böra komma till stånd.

Förslag till avlöningssystem. Vid ställningstagandet till spörsmålet om besiktningsmännens löneförmåner synes till avhjälpande av de ovan påtalade bristerna i det framlagda förslaget böra särskilt övervägas det avlöningssystem, som skisserats i det av styrelsen för automobilbesiktningsmännens förening avgivna yttrandet. Detta yttrande finnes återgivet i propositionen sid. 45. Häri föreslås ett avlöningssystem i analogi med det som år 1935 fastställdes för justerare av mått och vikt, varvid dock viss jämkning uppåt

ansetts böra ske med hänsyn till automobilbesiktningsmännens mera krävande arbetsbörd.

Förslaget innebär följande:

från den totala uppbörden av uppburna taxebelagda avgifter avdragas:

20 procent, varav 15 procent som gottgörelse för besiktningsmans omkostnader och 5 procent som bidrag för tjänstebil;

arvode till vikarie under besiktningsmans semester eller under tid som besiktningsman åtnjuter tjänstledighet på grund av behörigen styrkt sjukdom eller för fullgörandet av offentligt uppdrag, beräknat förslagsvis till 200—600 kronor per månad, beroende på den totala uppbörden, enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finner lämpligt bestämma.

Av vad därefter återstår äger besiktningsman som eget arvode behålla:

a) då redovisning avser hela kalenderåret:

hela den del, som icke överstiger 8,000 kronor, hälften av den del, som överstiger 8,000 med icke 12,000 kronor, och en fjärdedel av den del, som överstiger 12,000 kronor;

b) då redovisning avser endast del av kalenderåret:

andelar, beräknade på sätt under a) sägs efter jämkning av beloppen å 8,000 och 12,000 kronor i förhållande till den del av året som är i fråga.

Starka skäl tala för att detta avlöningssystem kommer att gälla för automobilbesiktningsmännen, varvid iakttages att ovan angivna belopp avse billigaste ort och att förhöjning till 9,000 och 10,000 kronor samt 13,000 och 14,000 kronor sker för dyrare orter i likhet med vad de sakkunniga föreslagit.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i sitt yttrande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 30 uttala sig i enlighet med de förslag, som i motionen angivits.

Stockholm den 1 februari 1936.

Axel Nylander.